

EKONOMIKA IR VERSSLUMAS

Brandos egzamino užduoties pavyzdys

I dalis

Kiekvieno iš 01–20 klausimų teisingas atsakymas vertinamas vienu tašku. Į šiuos klausimus yra tik po vieną teisingą atsakymą.

01. Infliacijos lygiui šalyje nustatyti dažniausiai naudojamas rodiklis yra:
- A pinigų kiekis apyvartoje;
 - B rinkos palūkanų norma;
 - C šalies valiutos kursas;
 - D vartojimo prekių kainų indeksas.
02. Kada būtų palankiau eurus keisti į dolerius?
- A Nukritus euro kursui dolerio atžvilgiu.
 - B Nukritus dolerio kursui jenos atžvilgiu.
 - C Pakilus euro kursui dolerio atžvilgiu.
 - D Pakilus valiutos keitimo mokesčiui.
03. Šalies grynasis eksportas yra:
- A šalies eksporto ir importo apimčių santykis;
 - B šalies eksporto ir importo apimčių skirtumas;
 - C šalies eksporto ir importo apimčių suma;
 - D šalies importo ir eksporto apimčių skirtumas.
04. Esant laisvosios prekybos susitarimui:
- A įvedama bendra valiuta, naudojama atsiskaitymams tarp šalių;
 - B kiekviena šalis turi teisę įvesti savo muitus prekybai su trečiosiomis šalimis;
 - C vykdoma vienoda tarptautinės prekybos politika trečiųjų šalių atžvilgiu;
 - D vyksta laisvas prekių, paslaugų, kapitalo ir asmenų judėjimas.
05. Lorencio kreivė rodo:
- A įplaukų į biudžetą priklausomybę nuo mokesčių tarifų;
 - B gyventojų pajamų pasiskirstymą;
 - C priklausomybę tarp infliacijos ir nedarbo;
 - D skirtumą tarp biudžeto pajamų ir išlaidų.

06. Kai žmonės išeina iš darbo ir ieško geresnio:
- A padidėja ciklinis nedarbas;
 - B padidėja laikinasis nedarbas;
 - C padidėja struktūrinis nedarbas;
 - D padidėja struktūrinis ir ciklinis nedarbas.
07. Disponuojamos pajamos – tai:
- A asmeninės pajamos, atėmus netiesioginius mokesčius;
 - B asmeninės pajamos, atėmus tiesioginius mokesčius;
 - C mokesčių ir transferinių mokėjimų skirtumas;
 - D nacionalinės pajamos, atėmus pelno mokesčius.
08. Stabdančioji fiskalinė politika pasireiškia:
- A mokesčių didinimu ir vyriausybės išlaidų mažinimu;
 - B mokesčių ir vyriausybės išlaidų mažinimu;
 - C mokesčių mažinimu ir vyriausybės išlaidų didinimu;
 - D pinigų pasiūlos mažinimu.
09. Kas yra apibrėžiama sąvoka „darbo jėga“?
- A Visi darbingo amžiaus šalies gyventojai.
 - B Visi šalies gyventojai.
 - C Visi užimti šalies gyventojai.
 - D Visi užimtieji ir bedarbiai.
10. Tarpinis produktas – tai:
- A kiekvienoje gamybos stadijoje sukurta pridėtinė vertė;
 - B metiniai nacionalinės gamybos rezultatai, apskaičiuoti bazinių metų kainomis;
 - C metiniai nacionalinės gamybos rezultatai, apskaičiuoti einamųjų metų kainomis;
 - D prekių ir paslaugų, pagamintų ir sunaudotų gamybos procese tais pačiais metais, vertė.
11. Turistas iš JAV ketino vykti į Vilnių sausio mėnesį ir apsistoti septynias naktis viešbutyje, kuriame kambario kaina vienai nakčiai yra 100 Eur. Ši kelionė neįvyko. Į Vilnių jis atskrido rugpjūčio mėnesį ir apsistojo tame pačiame viešbutyje (kambario kaina vienai nakčiai – 100 eurų). Kiek per tuos aštuonis mėnesius pakito (skaičiuojant JAV doleriais) viešbučio kambario septynioms naktims Vilniuje nuoma, jei euro kursas sausio mėnesį buvo 1,0545 USD, o rugpjūčio mėnesį euro kursas buvo 1,1019 USD.
- A Atpigo 28,55 USD.
 - B Atpigo 33,18 USD.
 - C Pabrango 28,55 USD.
 - D Pabrango 33,18 USD.
12. Skirtumas tarp importo maito ir kvotos yra tas, kad maitas:
- A apsaugo vietinį gyventoją nuo užsienio konkurentų;
 - B didina valstybės biudžeto pajamas;
 - C padidina importuojamų prekių kainą;
 - D sumažina importą į šalį.

13. Jei vyriausybė mažina mokesčių normą, tai pusiausvyros produktas didės dėl:
- A didėjančio biudžeto pertekliaus;
 - B didėjančių vartojimo išlaidų;
 - C mažėjančių vartojimo išlaidų;
 - D mažėjančių vyriausybės išlaidų.
14. Euro zonos šalyse palūkanų normą nustato:
- A Europos centrinis bankas;
 - B Europos rekonstrukcijos ir plėtros bankas;
 - C Federalinė rezervų sistema;
 - D kiekvienos šalies narės centrinis bankas.
15. Nominalus BVP per metus, palyginti su praėjusiais metais, padidėjo 15 %, kainų lygis išaugo 12 %. Nustatykite, kaip pasikeitė realus BVP.
- A Išliko toks pat.
 - B Padidėjo 3 %.
 - C Padidėjo 27 %.
 - D Sumažėjo 3 %.
16. Šalyje dėl spartaus visuminės paklausos augimo padidėjo infliacijos lygis. Kurios iš išvardytų monetarinės politikos priemonių padėtų sumažinti infliaciją?
- A Mokesčių didinimas.
 - B Tarpbankinės palūkanų normos sumažinimas.
 - C Vyriausybės išlaidų mažinimas.
 - D Vyriausybės vertybinių popierių rinkoje pardavimas.
17. Filipso kreivė parodo:
- A priklausomybę tarp darbo užmokesčio ir darbo našumo;
 - B priklausomybę tarp infliacijos ir nedarbo;
 - C priklausomybę tarp natūraliojo nedarbo lygio ir darbo užmokesčio;
 - D priklausomybę tarp užimtųjų ir bedarbių.
18. Jeigu šalis neturi absoliučiojo pranašumo nė vieno gaminio gamyboje, jai derėtų:
- A gaminti prekes, kurių gamybos srityje ji turi santykinį pranašumą;
 - B gaminti visas reikiamas prekes, neatsižvelgiant į tai, kad kitos šalys gali pagaminti pigiau;
 - C nieko negaminti ir pirkti reikiamas prekes iš kitų šalių, kurios turi absoliutųjį pranašumą;
 - D vietinę rinką saugoti muitais ir kitais tarptautinės prekybos apribojimais.
19. Kaip aukšta infliacija šalyje paveiks jos tarptautinę prekybą?
- A Importas ir eksportas didės.
 - B Importas ir eksportas mažės.
 - C Importas didės, eksportas mažės.
 - D Importas mažės, eksportas didės.
20. Europos centrinis bankas 1 procentiniu punktu padidino bazinę palūkanų normą. Kokią įtaką euro ir zloto kursui turės šis sprendimas?
- A Bazinės palūkanų normos padidinimas neturi įtakos valiutų kursams.
 - B Zloto ir euro kursas nepasikeis.
 - C Zloto kursas euro atžvilgiu susilpnės.
 - D Zloto kursas euro atžvilgiu sustiprės.

II dalis

- 21.** Lentelėje pateikti 2020 m. Pasaulio banko duomenys apie pajamų pasiskirstymą Bulgarijoje ir Danijoje, taip pat šių šalių Gini indeksai. Remdamiesi pateiktais duomenimis, atlikite 21.1–21.3 užduotis.

Šalis	Pajamų kvintiliai ¹				
	I	II	III	IV	V
Bulgarija	6,1	10,9	14,9	20,7	47,4
Danija	9,4	14	17,5	22,1	37

¹ Visi gyventojai pagal pajamas suskirstyti į penkis kvintilius (po 20 proc.). I kvintiliui priklauso 20 proc. mažiausias pajamas gaunančių gyventojų, II – kiti 20 proc. gyventojų ir t. t.

- 21.1.** Pagal pateiktus duomenis nubrėžkite kiekvienos šalies Lorenco kreivę.

Juodraštis

(3 taškai)

- 21.2.** Naudodamiesi Lorenco kreivėmis, nustatykite, kurioje šalyje (Bulgarijoje ar Danijoje) pajamų pasiskirstymas yra tolygesnis. Atsakymą pagrįskite.

Juodraštis

Šalis, kurioje pajamų pasiskirstymas tolygesnis, yra

Pagrindimas

.....

.....

.....

(2 taškai)

- 21.3.** Įvardykite vieną ekonominės politikos priemonę, kuri galėtų padėti sumažinti pajamų pasiskirstymo netolygumą šalyje. Paaškininkite, kaip ji veiktų.

Juodraštis

Ekonominės politikos priemonė

Paaškinimas

.....

.....

.....

(2 taškai)

- 22.** Lentelėje pateikti 2022 m. šalies X pagrindiniai pajamų ir išlaidų rodikliai. Remdamiesi pateiktais duomenimis, atlikite 22.1–22.2 užduotis.

Rodiklis	Vertė, mln. Eur
Darbo užmokestis	4840
Namų ūkių vartojimo išlaidos	12510
Nuomos pajamos (renta)	1830
Investicijos	2010
Vyriausybės išlaidos	7450
Palūkanos	1860
Pelnas	2975
Eksportas	3185
Importas	3490
Nusidėvėjimas (amortizacija)	740
Netiesioginiai mokesčiai	9420
Tiesioginiai mokesčiai	4680

- 22.1.** Remdamiesi lentelėje pateiktais duomenimis, apskaičiuokite šalies X bendrąjį vidaus produktą (BVP) išlaidų metodu.

Juodraštis

.....

.....

.....

.....

.....

(1 taškas)

- 22.2.** Remdamiesi lentelėje pateiktais duomenimis, apskaičiuokite šalies X bendrąjį vidaus produktą (BVP) **pajamų** metodu.

Juodraštis

(1 taškas)

- 23.** Dvi šalys – A šalis ir B šalis – ketina pasirašyti tarptautinės prekybos sutartį. Lentelėje pateikti abiejų šalių gamybos apimčių (naudojant tą patį išteklių kiekį) duomenys. Remdamiesi pateiktais duomenimis, atlikite 23.1–23.3 užduotis.

Šalis	Sausainiai (tūkst. t)	Šokoladas (tūkst. t)
A	15	40
B	5	10

- 23.1.** Kuri šalis turi **absoliutuįjį** pranašumą sausainių gamyboje ir kuri – šokolado gamyboje? Atsakymą argumentuokite.

Juodraštis

Sausainių gamyboje Šokolado gamyboje
 Argumentavimas

(3 taškai)

- 23.2.** Kuri šalis turi **santykinį** pranašumą sausainių gamyboje ir kuri – šokolado gamyboje? Atsakymą argumentuokite.

Juodraštis

Sausainių gamyboje Šokolado gamyboje
 Argumentavimas

(3 taškai)

- 23.3.** Argumentuokite, kuri šalis turėtų eksportuoti šokoladą.

Juodraštis

Eksportuoti šokoladą turėtų, kadangi

(1 taškas)

24. Lentelėje pateiktas 2022 m. Lietuvos mokėjimų balanso duomenų fragmentas (milijonais eurų; duomenys dėl apvalinimo nėra tikslūs). Remdamiesi pateiktais duomenimis, atlikite 24.1–24.2 užduotis.

Prekių eksportas	41086
Prekių importas	48428
Paslaugų eksportas	17396
Paslaugų importas	11378
Pirminės ir antrinės pajamos	–2000
Tiesioginės investicijos	–1652
Portfelinės investicijos	1871
Kitos investicijos	–2400
Oficialiosios tarptautinės atsargos	56

Šaltinis: Lietuvos bankas, <https://www.lb.lt/lt/mokejimu-balansas-1>

- 24.1. Paaiškinkite, kas yra šalies mokėjimų balansas. Kokios sąskaitos duomenys lentelėje nepateikti?

Juodraštis

Paaiškinimas

.....

.....

.....

Lentelėje nepateikti

(2 taškai)

- 24.2. Pagal lentelėje pateiktus duomenis apskaičiuokite:

a) einamosios sąskaitos balansą;

Juodraštis

(1 taškas)

b) finansinės sąskaitos balansą.

Juodraštis

(1 taškas)

III dalis

- 25.** Pateiktos dvi funkcijos, kurios apibūdina prekės A paklausą ir pasiūlą rinkoje: $Q_1 = 500 + 100P$; $Q_2 = 1000 - 100P$.

Atlikite 25.1–25.3 užduotis.

- 25.1.** Nustatykite, kuri funkcija apibūdina paklausą ir kuri – pasiūlą. Savo pasirinkimą argumentuokite.

Juodraštis

Paklausos funkcija yra

Pasiūlos funkcija yra

Argumentavimas:

.....

.....

.....

.....

(2 taškai)

- 25.2.** Apskaičiuokite prekės A pusiausvyros kainą ir kiekį.

Juodraštis

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ats.: kaina, kiekis

(2 taškai)

- 25.3.** Įvardykite veiksni, dėl kurio galėtų išaugti normalios kokybės prekės paklausa (kitiems veiksniams nekintant) ir paaiškinkite kodėl.

Juodraštis

.....

.....

.....

(1 taškas)

- 26.** Per vasaros atostogas Jūratė ir Kastytis dirbo. Dalį gautų pajamų jaunuoliai nusprendė investuoti ir, pasitarę su finansų konsultantu, sudarė savo investicijų portfelius. Abu jaunuoliai nusprendė investuoti po 5000 eurų. Jūratė 30 % visos sumos nusprendė investuoti į akcijas, 40 % – į obligacijas, o 30 % į mažo rizikingumo investicinį fondą. Kastytis 95 % visos sumos nusprendė investuoti į akcijas, o 5 % – į obligacijas.

Atlikite 26.1–26.3 užduotis.

- 26.1.** Remdamiesi pateiktais duomenimis, apskaičiuokite Jūratės ir Kastyčio investicijų grąžą ir užpildykite lentelę (rezultatą įrašykite į lentelės paskutinę eilutę).

	Jūratės investicijų grąža			Kastyčio investicijų grąža		
	Obligacijos 5 %	Akcijos –10 %	Fondas 10 %	Obligacijos 5 %	Akcijos –10 %	Fondas 10 %
Pradinė investuota suma, Eur	5000			5000		
Į atskiras priemones investuotos sumos, Eur						
Investicijos vertė, Eur						
Galutinė visų investicijų vertė, Eur						
Pelnas (nuostolis), Eur						
Investicijų grąža, %						

(2 taškai)

- 26.2.** Paaškindite, kodėl skiriasi Jūratės ir Kastyčio investicijų portfelių galutinė vertė, pelnas bei grąža, nors buvo investuotos tokios pačios sumos.

Juodraštis

.....

(1 taškas)

- 26.3.** Argumentuotai paaškindite, kurio jaunuolio investicijų portfelio strategija yra rizikingesnė.

Juodraštis

.....

(1 taškas)

27. Įmonė, veikianti rinkoje penkerius metus, pradėjo gaminti naują produktą. Į jo gamybą investavo X Eur sumą (pastovieji kaštai, FC). Kai įmonė gamina 18 produkto vienetų, iš šio produkto pardavimo gautos pajamos (TR) sutampa su bendraisiais kaštais (TC) ir yra lygios 7200 Eur, o vidutiniai pastovūs gamybos kaštai (AFC) lygūs 300 Eur. Remdamiesi pateiktais duomenimis, atlikite 27.1–27.2 užduotis.

27.1. Įvardykite, kaip vadinama situacija, kai iš produkto pardavimo gautos pajamos lygios bendriesiems kaštams.

Juodraštis

.....

.....

.....

(1 taškas)

27.2. Apskaičiuokite, kokią pinigų sumą reikėjo investuoti į naujo produkto gamybą (sąlygoje X Eur suma).

Apskaičiuokite vidutinius kintamuosius kaštus (AVC), jeigu yra gaminama 18 produkto vienetų.

Juodraštis

Sprendimas

Ats.: suma, kaštai

(2 taškai)

- 28.** Įmonė gamina vieną produktą. Lentelėje pateikti ilgojo laikotarpio produkto gamybos apimtys ir kai kurie produkto kainos ir kaštų duomenys.

Atlikite 28.1–28.3 užduotis.

- 28.1.** Apskaičiuokite trūkstamus duomenis ir užpildykite lentelę.

Prekių kiekis, vnt.	Kaina, Eur/vnt.	Vidutiniai kintamieji kaštai, Eur	Kintamieji kaštai, Eur	Ribiniai kaštai, Eur	Bendrosios pajamos, Eur	Ribinės pajamos, Eur
1		40		–	90	–
2				30		80
3	80		95			
4				30	300	
5	70	32				50
6			200		390	
7				50		30

(5 taškai)

- 28.2.** Argumentuotai patvirtinkite arba paneikite teiginį „Lentelės duomenys rodo, kad įmonė veikia tobulos konkurencijos rinkoje.“

Juodraštis

.....

.....

.....

(1 taškas)

- 28.3.** Pagal užpildytos lentelės duomenis nustatykite, kokią gamybos apimtį ir kainą turėtų pasirinkti įmonė, siekdama didžiausio pelno. Savo atsakymą argumentuokite.

Juodraštis

Apimtis vnt. Kaina Eur

Argumentavimas

.....

.....

.....

(2 taškai)